

HENRI TROYAT

Asıl adıyla Lev Aslanoviç Tarasov, 1911'de Moskova'da, demiryolu ve bankacılık işleriyle uğraşan Ermeni asıllı varlıklı bir ailede doğdu. Babasının adı Aslan, annesinin adı ise Lidi'ydi (Ape-solomov). Çocuk yaşta Fransızca dersleri aldı. Sovyet Devrimi sonrasında ailesiyle birlikte Rusya'dan ayrılmak zorunda kaldı. Bolşevik şiddetinden kaçan pek çok "Beyaz Rus" gibi 1920'de İstanbul'a geldiklerinde, o sırada faaliyette olan Ermenistan Cumhuriyeti temsilciliği tarafından "Torosyan" soyadıyla düzenlenen Ermenistan pasaportları sayesinde Paris'e göç edebildiler. Troyat, Paris'in banliyölerinden Neuilly'de okudu. Sorbonne Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. 1933'te Fransız vatandaşlığına kabul edildi. 1942'ye dek devlet memurluğu yaptı. Eserleriyle Fransa'da 20. yüzyılın en popüler yazarlarından biri haline geldi. Kısa psikolojik romanlar, hacimli tarihi eserler, öyküler, oyunlar ve yaşamöyküleri yazdı. Yetmiş yıllık uzun bir yazarlık yaşantısı oldu. 1935'te yayımlanan romanı *Faux Jour*'la (Yanlış Işık) Le prix du roman populaire ödülünü kazandı. 1938'de *L'Araigne* (Ağ) romanıyla Académie Française'in Max Barhou Ödülü'nü ve Goncourt Ödülü'nü kazandı. Puşkin, Tolstoy, Dostoyevski, Çariçe Katerina, Rasputin, Korkunç İvan, Çar Petro, I. Aleksandr gibi önemli tarihi kişilerle ilgili yaşamöyküleriyle büyük bir başarı kazandı. En iyi bilinen eseri *La neige en deuil* (Yaslı Kar, 1952), 1956'da Spencer Tracy'nin İngilizce *The Mountain* (Dağ) filmiyle sinemaya uyarlandı. Rusya tarihini ele aldığı üçlemesi *Tant que la Terre Durera*'da (Dünya Durdukça, 1947-50), devrim öncesi Rusya'yı, Devrim'i, iç savaşı ve ardından gelen sürgünü ele aldı. *Les Semailles et les Moissons* (Tohum ve Meyve, 1953-58) adını verdiği beşlemesiyle ise Fransız tarihinin en önemli dönemeçlerini romanlaştırdı. 1959'da Academie Française üyeliğine seçildi ve bu kurumda en uzun süre görev yapan kişi oldu. 2 Mart 2007'de hayatını kaybedene dek neredeyse her yıl bir eser veren Troyat'nın Türkçeye çevrilmiş çok sayıda kitabı vardır.

u s u l g e r e ğ i

Ölçüsüz *Dostluk*, Henri Troyat'ın 1963'te La Table Ronde tarafından yayımlanan *Une Extrême Amitié* adlı romanının çevirisidir.

Kitabın ilk Türkçe basımı 1989'de Cumartesi Yayınevi tarafından yayımlanmıştı. Bu basımda, metnin çevirmen tarafından gözden geçirilmiş hali kullanıldı.

Türkçe yazımda, Ömer Asım Aksoy'un *Ana Yazım Kılavuzu* (Epsilon Yay.) temel alındı, Necmiye Alpay'ın *Türkçe Sorunları Kılavuzu*'ndan (Metis Yay.) yardımcı kaynak olarak yararlanıldı.

y a y ı n c ı n ı n n o t u

ÖLÇÜSÜZ DOSTLUK

A r a s Y a y ı n c ı l ı k
İstiklal Caddesi, Hıdivyal Palas 231/Z
34430 Tünel, Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 252 65 18 - 243 06 02
Fax: (0212) 252 65 19
info@arasyayincilik.com
www.arasyayincilik.com

ARAS - URU 117

Henri Troyat
Ölçüsüz Dostluk

Özgün Adı
Une Extrême Amitié

Kapak Tasarımı
Aret Gıncır

© 2010, Aras Yayıncılık

ISBN 978-605-5753-17-7

Baskı
Sena Ofset
2. Matbaacılar Sitesi 4NB7-9-11 Topkapı-İstanbul
Tel: (0212) 613 03 21

İstanbul, Ekim 2010

ÖLÇÜSÜZ DOSTLUK

ROMAN

HENRI TROYAT

ÇEVİRİ
İLKAY KURDAK

“Ölçüsüz bir dostluğun beklenen etkileri...”
Mme DE SÉVIGNÉ

I

“Her şey ne kadar değişmiş” dedi Jean. “Sağa mı, yoksa sola mı dönmek gerekiyor bilemiyorum.”

“Canım, tabii ki sola!” diye yanıtladı Madeleine. “Senden hiç yön duygusu yok mu? İşte bak, deniz şu tarafta.”

Araba, Madeleine’in direksiyonu kırmasıyla ana yoldan ayrılarak seyrek ağaçlı bir çamlığa saptı. Jean, ağaçlar arasında bitiveren o özentili Akdeniz tipi villaları biraz da içi burkularak seyrediyordu. Karısıyla birlikte buraya son kez geldiğinde –savaştan hemen sonraydı– arabalarını bu çamlıkta bırakmış, sonra da plaja kadar kaygan patikalardan yürüyerek inmiş olmalıydılar. Oysa şimdi düzgün bir araba yolu, deniz ve gökyüzü yansımalarının birbirine karıştığı mavi bir sis bulutunun altındaki düzlüğe kadar uzanıyordu. Sıcak bir rüzgâr camları inik pencerelerden içeri doluyordu.

“Motorun sesini duyuyor musun?”

“A, evet!” diye mırıldandı Jean dalgınlıkla. “İyi çalışıyor.”

Madeleine ona göz ucuyla bir bakış attı ve kahkahalarla güldü.

“Yalan söylüyorsun! Hiçbir şey duymazsın ki sen! Motorlara ilgi duymadığın gibi hayata da duymuyorsun... Bayılıyorum sana!”

Jean da gülmeye başladı. Araba yeniydi –henüz üç bin km– ama Madeleine, bu alışverişi onaylamayan kocasına

haklılığını göstermek istercesine, her fırsatta bundan bir övünç payı çıkarırdı.

Jean her zamanki gibi takıldı ona.

“Bekleyebilirdik! Diğeri bizi daha idare ederdi.”

“Direksiyonda oturan sen değilsin tabii” dedi Madeleine gücenmişcesine.

On beş yıldır evliydim ve bu sitem artık kırmıyordu onu. Kaç kez denemişti araba kullanmayı Madeleine’in ısrarıyla; kaç kez de beceriksizlik duygusuna kapılıp vazgeçmişti bu işten. Mekanik bir aygıtı kullanmak zorunda kalmanın düşüncesi bile canını sıkıyordu. Yola dikkatini vermektense çevreyi seyretmek hoşuna gidiyor, gerçek yerine düşü yeğliyordu. Orada öylece oturmaktan başka bir işi yoktu ve bunun verdiği rahatlıkla karısını izliyor, onun ne kadar güzel olduğunu düşünüyordu. Düzgün bir profil, iri kahverengi gözler, uzun bir boyun, yol boyunca rüzgârın dağıttığı saçlar, dolgun dudaklar ve tüm bunların üstünde esen hafif bir yorgunluk havası... Yüzündeki kırışıklıklar bile sevimliydi. Birden duygulandı. Evlilik yıldönümlerini hiç aksatmaksızın her yıl kutlamaktan duydukları bu mutluluk, başkalarının gözünde gülünç olabilirdi belki. Fakat onların ne düşündüğü umrunda bile değildi. Her yılın 25 eylülünde, birlikte aldıkları yolun değerlendirmesini yapmanın batıl ihtiyacına kaptırıyordu kendini. İkisinin de başından daha önce bir evlilik geçmiş olmasaydı, beraberliklerinde o her gün yaşanan büyüün tadına böylesine varamayacaklardı. Jean on beş yılın ardında kalan geçmişini anımsamaktan pek hoşlanmazdı. Gerçek evlilik yaşamı Madeleine’le başlamıştı. Hatta bilimsel araştırmalarındaki başarısı bile... Artık diyebilirdi ki, 50 yaşında, olgun... Birden yaşı aklına geldi. 50 yaş! Ama o, yılların verdiği yıp-

ranmışlığı hissetmiyordu bile. Hem meslek, hem de aşk yaşamının başındaymış gibi geliyordu ona. Herhalde evlilik yıldönümlerini kutlama fikriydi ona bu düşünceyi veren. Yıldönümlerini her zaman, Paris yakınlarında tipik bir lokantada yedikleri bir akşam yemeğiyle kutlardı. Oysa bu kez, Cote d'Azur'de birkaç gün geçirmeyi önermişti Madeleine. Sezon sonu, yaz aylarına göre çok daha çekiciydi. Bu fikri kendi de çok beğenmişti. Doğrusu onun aklına bile gelmezdi. Madeleine bu yolculuğun arabayı denemeleri açısından da iyi bir fırsat olacağını düşünüyordu. Dün akşam Grand-Hôtel du Port'a vardıklarında, Madeleine'i bir baş ağrısı tutmuştu. Ama rahatça geçirdikleri o gecenin sabahında, yeniden dipdiri ve neşeye doluydu. La Vigne Haute lokantasında yiyecekleri akşam yemeği için formunda olacaktı. Jean, telefonla yerlerini ayırtmıştı bile. Madeleine yemek için hazırlandığında, ona armağanını vermeyi düşünüyordu. Bu, barok tarzı inciler ve lal taşlarından yapılmış eski bir kolyeydi. Pek değerli sayılmazdı ama işçiliği çok güzeldi. Mücevher kutusunu açarken Madeleine'in duyacağı heyecanı şimdiden görür gibiydi. Çıplak bir boyunda yıldız gibi parlayan bir dizi inci... Karısı çukura girmemek için arabayı yavaşça kenara doğru sürdü. Yolun her iki yanına dizilmiş, panjurları kapalı villalar, kış uykusuna hazırlanıyor gibiydi.

“Herkes gitmiş, plajda yalnız kalacağız. Ne kadar şanslıyız!” dedi Madeleine. Ama yol bitimindeki kumluk alanda duran on kadar arabayı görmek keyfini kaçırmaya yetti. Bambu bir gölgelik onları güneşten koruyordu. Birbirine paralel ışık ve gölge şeritleri arabaların üstüne düşüyordu.

“Sevinmekte biraz acele etmişim galiba,” diye hayıflan-
dı Madeleine.

“Kumsal yeterince büyük!”

“Olsun! Gene de çıplak güneşlenemeyeceğim!”

Jean bu sözleri bekliyordu. “Çıplak güneşlenme” karısında adeta bir tutkuydu. Mayo veya bikini giyen kadınların vücutlarında yer eden, gözü rahatsız edici izlerden kaçınmak istiyordu. Bu titizliği Jean da yürekten onaylıyordu. Ama aynı zamanda bu çıplak güneşlenme isteği, evliliğin mahremiyetine kendini adanmış eş rolünü hiçe sayar duruma sokuyor, bu da Jean’ı rahatsız ediyordu. Karısının arabadan inmesine yardım etti. Kulaklarına kadar gelen denizin uğultusunu dinlerken, parlak gün ışığı gözlerini kamaştırdı. Madeleine sandaletlerini çıkarıp kumsalda çevik adımlarla yürümeye başladı. Kolundaki hasır çantası, daracık mavi pantolonu ve rengârenk desenli bol bluzuyla, kırk beş yaşındaki bir kadından çok, süslü bir delikanlıyı andırıyordu. Jean ona ayak uydurmakta güçlük çekiyordu. Sezon boyu herhalde lokanta olarak kullanılan bir bambu kulübenin çevresinden dolaştılar. Soluk ve kuru bir bitki örtüsü, küçük kumulların üstünü kaplamıştı. Plaj, birden tüm açıklığıyla ayaklarının altına serildi. Orada burada uzanmış insanlar göze çarpıyordu

“Bak, gördün mü, pek kalabalık değil” dedi Jean.

Madeleine kocasını daha da uzağa sürükledi. 10 dakikalık bir yürüyüşten sonra durdular. Çevresine kurumlu bir ifadeyle şöyle bir bakan Madeleine, yatacağı yeri seçti. En yakındaki insanlar bile yüz metre kadar uzaktaydı. Rahatsız edici bakışlardan sakınmasına gerek yoktu artık. Jean yine de, daha güvenli olsun diye, dalgaların kumsala siyah bir dantel gibi bıraktığı yosunlardan, kuru sazlardan ve yanmış tahta parçalarından bir korunak oluşturdu. Bu iş bayağı da hoşuna gitmişti. Kendisini hem biraz Robinson

gibi hissediyor, hem de alelade bir eskici gibi görüyor, bundan da çifte bir haz duyuyordu. Şortunu ve gömleğini çıkardı. Orta boylu sayılırdı. Dar mayosuyla kan ter içinde eğilip kalkarken göbeği onu rahatsız ediyordu. Keşke birkaç kilo verebilseydi! Yapmaya çalıştığı korunakta açılan delikleri tıkamak için bir dal parçası bulduğunda, adeta ilkel bir insanın sevincini yaşıyordu. Sonunda Madeleine'in arkasına geçip soyunabileceği kadar korunaklı bir siper yapmayı başarmıştı.

“Bu yana bakma!” dedi karısı.

Jean bu söze itirazsız uydu. Sabahtan beri ne denli mutlu olduğunu düşünüyordu. Uyumlu bir evliliği vardı. (Ne kadar ender rastlanıyordu böylesine!) Çocukları yoktu. (Hiç ihtiyacını duymamıştı bunun!) Mesleğini ise büyük bir istekle sürdürüyordu. (Ulusal Bilimsel Araştırmalar Merkezi'nin yöneticisiydi.) Elektrik akımının sinir sistemi üzerindeki etkilerini incelemeye başladığından bu yana, çözülen her sorunun bir başkasını doğurduğuna inanıyordu. Beyin yapısının gizleri, araştırmayı derinleştirdikçe daha da artıyordu sanki. Hele, çalışmalarını değişik konuları kapsayan genç bir araştırmacı grubunu yönettiğinden beri, bu duygusu daha da yoğunlaşmıştı. Laboratuvarında her olup bitenle ilgilenme zorunluluğu, çoğu kez bir yığın çelişkinin ortasında kalmasına neden olurdu. Bu da, onlara hâkim olamama kaygısını yaratırdı Jean'da. Bu danışma ve denetleme görevi, kendi araştırmalarını hırsla sürdürmesini engellemiyordu.

O sıralarda, araştırmalara hazırlanmış hayvanlarda, rinensefalondaki elektrik uyarılarıyla ilgili bir seri deney hazırlıyordu. Bu, yürütmesi ve değerlendirmesi güç, ama heyecan verici bir işti. Carisey'in bensiz devam etmesine

izin vermemeliydim. Tüm ayrıntılarıyla not tutamayabilir, çok yüksek dozda uyarılar kullanabilirdi! Son defasında, yine bir elektrik akımı sırasında yüksek dozda uyarı kullanarak, uzak mesafedeki diğer yapıların da olumsuz etkilenmesine yol açmıştı. Bu da, her türlü yer tespitini imkânsız kılmıştı... Jean mesleği ile ilgili düşüncelerden kendini bir anda sıyırdı. Bu sekiz gün boyunca Madeleine'den başka hiçbir şeyle ilgilenmek istemiyordu. Sırtüstü çıplak güneşlenen karısına, çalıkların üstünden bir göz attı. Kendisini öylesine bırakmış bu bembeyaz vücudu seyrederken, dünyadaki güzelliklerin geçiciliğini ve beraberliklerin yazgısını düşündü bir an... Kocasının bu bakışını yakalayan Madeleine, doğal bir rahatlıkla gülümsedi ona. Ne kadar da emindi kendinden! Jean başını geriye çevirdiğinde, deniz kıyısında ayakları suyun içinde gezinen birisini gördü.

“Dikkat!” diye fısıldadı, “Gelen biri var!...”

“Kimse göremez ki beni.”

“Tabii ki görür! Korunakta delikler var! Örtünsene!”

Madeleine bikinisinin üstünü göğsüne çekti. Korunakın önünde ayakta duran Jean, kendilerine ayırdıkları bu köşeye düşüncesizce giren davetsiz misafire sert sert baktı. İşlediği suçun farkında bile olmayan diğeriyse, onlara bakmadan geçip gitmişti. Onun hemen arkasından da, kilolarını atmak için koşan iki sersem belirdi. Jean birden kaplan kesildi. Bu kararlı hali saygısızların adımlarını hızlandırmıştı. Başka kimsenin kalmadığını görünce, sonunda denize girmeyi düşündü. Madeleine ise yüzmeyi bilmez, öğrenmeyi de reddederdi. Soğuk suda titremek fikri ona çok itici gelirdi. Aynı kendisinin araba kullanmaktan çekinmesi gibi. Ödeşmiş sayılırlardı yani. Gözlüklerini çıkardı. İçinde kaldığı belirsizlik içinde bir an afalladı, sonra ye-

niden toparlandı. Dalgalara doğru koşup daldı. Önce kulaç atmayı denedi, sonra stil değiştirdi ve açığa doğru yüzmeye başladı. Karısını kaygılandırmaya dair gizli bir umutla tabii... Madeleine “Uzaklaşmayacağına söz ver!” demişti. Oysa karısına kanıtlamak istiyordu... Neyi kanıtlayacaktı ki? Yılın on bir ayını kapalı bir yerde hareketsiz geçirdiği, üstelik miyop olduğu ve göbek bağladığı halde, birçok genci tatmin edecek sportif bir başarıyı gerçekleştirebileceğini mi? Beş dakikaya kadar Madeleine’in kaygılı yüzü mutlaka korunağın üstünden görünecekti. O zaman kıyıya geri dönecekti. Sudan çıktığında soluk soluğa olmamalıydı. Birkaç kez geriye bir göz attı. Karısı görünmüyordu. Biraz yorulmuştu... Yavaşladı. Sırtüstü yatıp dinlendi bir süre. Kıyıda hâlâ hareket yoktu. Onu merak etmeksizin güneşleniyor olmalıydı. Tam o sırada, yüzünü seçemediği bir kişinin korunağa doğru ağır ağır ilerlediği fark etti. Kollarıyla, bacaklarıyla suyu yararak ve köpürterek soluk soluğa kıyıya doğru atıldı.

Oraya vardığında adam uzaklaşmıştı bile. Madeleine ise bıraktığı gibi yatıyordu. Kocasının sular içinde soluk soluğa geldiğini fark edince boş gözlerle “Ne bu halin?” diye sordu. Çırlıçplaktı, ama sanki giyinikmiş gibi doğal konuşuyordu. Jean gözlüklerini taktı ve bir süre soluklandı, Ah, Madeleine’in sol omzundaki şu ben. Bir an için oraya bir öpücük kondurmak geçti aklından. Ve yaptı da. Teni ılık, kadife gibi yumuşacıktı. Birden onu arzuladığını hissetti. Güneş altında çırlıçplaktı. Ne yazık ki, çevredeki insanlardan dolayı olanaksızdı bu. Ama akşam... Denizdeki tedbirsizliğini kınayacağını umuyordu hâlâ. Oysa Madeleine, sadece saatin kaç olduğunu sordu.

“Acıktım!” dedi çocuksu bir neşeyle mayosunu giyer-